

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Carolus M. Romanorum Imperator, Et Francorum Rex,
Romano-Catholicus, Libris IV. Explicatus, Et Vindicatus**

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1674

Cap. 22. De immunitate Ecclesiastica, & bonis Ecclesiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99067](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99067)

CAPVT XXII.

De immunitate Ecclesiastica, et bonis Ecclesiæ.

GRassatur per omnia Nifanius, nec aliud hîc agit, quàm quod ubique agit, calumniando nimirum, nihilque interim probando, nihil definiendo. *Immunitas*, inquit, & *Clericorum exemptio*, ex *superba Pontificum sententia profluxit*. Nec aliud adversus hanc exemptionem adfert, quàm quod scribat: inter ipsos Catholicos non convenire, utrumne juris divini, an humani sit? Et quare non utriusque simul? Quam in rem, ex utrâque parte, ingentem scriptorum turbam adfert. Quid his opus? admittimus ultrò id inter Catholicos controversum esse, uti auctores hosce dissentientes Suarez lib. II. de immunit. alijque Canonistæ recitant. Sed non ita dissident, ut vobis Lutheranis accedant, qui exemptionem Clericorum proseribitis; nec ita dissident, ut non plerique etiam conciliari possint.

I. Igitur Clericos quoad personam suam, in causis Ecclesiasticis, quarum cognitio ex fide Christiana & sacris legibus pendet, liberos esse à potestate sæcularium Principum, nulli Catholico dubium est. Tum quia potestas jurisdictionis spiritualis, & regimen Ecclesiasticum, distincta sunt à sæculari regimine, uti supra assertum est; tum quia gubernatio suprema Ecclesiæ commissa est Petro & Apostolis, unde ad Pontifices & Episcopos, ex Apostolica successione, pervenit. Et cui dubium, hæc non esse ad jus divinum referenda, qui utramque potestatem sæcularem & politicam distinctam agnoscit? Quin adeò, si Apostolus 1. Cor. 6, noluit civiles Christianorum lites deferri ad judicium Gentilium, quanto minus Ecclesiasticas? Hoc illud Constantini Magni, Theodosij, aliorumque Christianorum Imperatorum, qui causas Clericorum, & Sacerdotum ad Episcoporum judicia remisere. Hoc illud est, quod ubique in Caroli constitutionibus, Capitularium libris, & Synodis legis. Tan-

ZZ 2

tam

tam turbam scriptorum nobis adfert *Nisaius*, *Gerhardinus* compiler, quare hic nihil ex *Carolo Magno*, quem ubique suæ causæ patronum esse vult?

Carolus ergo adeamus. Is Lib. 5. c. 237: *sancitum est, ut nullus Episcopum, aut Sacerdotem, vel Clericum, apud iudices publicos accusare presumat, sed apud Episcopos.* Lib. 6. Capitularium c. 109: *Clerici non secularibus iudicibus, sed Episcopali audientia referuntur; fas enim non est, ut divini muneris ministri, temporalium potestatum subdantur arbitrio.* Cap. 116. ejusdem libri: *Consecratio, Episcopos, & reliquos Dominos Sacerdotes, tam à servilibus, quam & à ceteris adscriptis conditionibus, semper liberos facit. Idcirco precipimus, ut nullus ab eis alia nisi divinæ requirat servitia.* Libro eodem c. 292: *Præcipimus, ut privilegia, quæ Ecclesiis & Clericis sunt concessa, maneant incorrupta.* Lib. 6. Capitularium c. 287: *Si quæ causæ, & contentiones inter Clericos & laicos, tam majoris Ordinis, quam inferioris fuerint exorta, placuit, ut secundum Synodum Nicenam, congregatis omnibus ejusdem provincie Episcopis, iurgium terminetur.* Et quis singula *Caroli* decreta, pro exemptione Clericorum percontetur? Hinc toties legis, causas Clericorum & Sacerdotum referri ad iudicium Episcopi, Episcoporum verò causas ad Metropolitanum, aut Pontificem. Huc spectant ea, quæ de appellatione ad sedem Apostolicam retulimus. Nullibi leges, causas Ecclesiasticas à *Carolo* remitti ad sæculare iudicium, quas ne ipse quidem sibi cum *Constantino Magno*, & aliorum Imperatorum exemplo, sumere ausus fuit. Et quò vos Prædicantes receditis? qui cum liberi esse possitis in Ecclesia Catholica, à *Luthero* subiecti estis civili potestati: ut jam in Magistratu quilibet civis, sive mercator ille sit, sive textor & sutor, de vobis iudicet. His tamen non obstat, quin Clerici teneantur leges illas civiles servare, quæ sacris Canonibus aut officio Clericali non repugnent: pars enim Reipublicæ sunt Clerici. Ex his enim Reipubl. turbatio oriretur, secus si fieret, ut rectè ex *Baptista Fragoso* adducis; sed hæc quoad vim directivam intelliguntur, quando ob ipsam transgressionem à sæculari Magistratu iudicari non possunt. Quæ super revide Theologos & Canonum Doctores.

II. Similiter bona Clericorum libera sunt à tributis & exactionibus Principum sæcularium, ut constat ex Concil. *Lateran.* sub *Alexand. III* c. 19, & sub *Imocentio III* c. 46, ex cap. *Ecclesia*, de constit. c. *Quantum*.

quam, de censibus; item L. *sancimus* C. de Ecclesijs, id plerique vestrum agnoscunt; quanquam ante constitutionem Justiniani velint Clericos tantum immunes fuisse à tributis personalibus, non à realibus. Carolus Magnus, cum aliàs sæpe, tum lib. 5. Capitularium c. 18: *Prædia Ecclesia, cum subiectis hominibus immunitate fruantur.* Lib. 6. Capitularium cap. 283: *Privilegia, quæ olim reverentiæ religionis obtinuit Ecclesia, mutilare etiam sub pœnæ interminatione prohibemus.* Præclara hæc super re Caroli epistola ad Pipinum filium Italia Regem, ut jura & privilegia Ecclesiarum integra & defensa servet, lib. 6. c. 110. c. 112. c. 113. c. 320. Similia passim de immunitate Ecclesiarum in Capitularium libris, tom. 20. Concil. Paris. fol. 272, in Caroli Magni capitulis Ecclesiasticis, quod & tit. 1. de Episcoporum honore & potestate præscribit, eadem in omnibus Francorum Regum legibus ac diplomatis reperias, ut supervacaneum sit hic immorari.

His igitur omiſſis, tota quæſtio à te mota in eo verſatur, utrumne jure humano tantum, quod hic certum eſt, ſed etiam *divino & naturali*, Clericorum exemptio ſit introducta? Bellarminum hic perſtringis, quem non capis, aut non legiſti: is, tametsi primâ editione, juri humano adſcripſerit hanc exemptionem, cum D. Thomâ, atque alijs; poſt tamen apertius juri ſimul *divino* attribuit. Ejus hæc propoſitio lib. 1. de Clericis c. 28: *Exemptio Clericorum in rebus politicis, tum quoad perſonas, tum quoad bona, introducta eſt jure humano, pariter & jure divino.* Quod tamen explicat, ut dicat: per jus divinum non intelligere ſe præceptum Dei propriè dictum, ſeu poſitivum divinum, ſtrictè ſumptum; ſed totum deductum per exempla, & teſtimonia ſacræ Scripturæ: Deum videlicet voluiſſe talem exemptionem ſtatui. Inter hæc verò Scripturæ teſtimonia ſunt, Num. 1. c. 3, ubi Deus non ſemel, ſed ſæpius, Levitas propriè ſuos dicit; & ſoli Pontifici ſubjectos eſſe voluit. Gen. 47. Joſeph Patriarcha exemit Sacerdotes Ægypti, Eſdra 1. c. 7, Artaxerxes exemit Sacerdotes Iſraëliticos. Matth. 17. Chriſtus: *Quid tibi videtur Simon? Reges terræ à quibus accipiunt tributum vel cenſum? à filijs an alienis? Reſpondet Simon: ab alienis.* Ergo, inquit Chriſtus, *liberi ſunt filij.* Probat deinde ex Concilio Tridentino, quod ſeſſ. 25. de reform. cap. 20. ſic ait: *Eccleſiæ & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitas, Dei ordinatione, & Canoniciſ ſanctionibus inſtituta eſt.* Id, quod ex Concilio Lateranenſi ſub

Leone X. celebrato, & Concilio Colonienſi, alijsque confirmat, quæ juri divino & humano hanc exemptionem attribuunt. Capite deinde 29. Bellarminus tradit ex jure *divino naturali*: ſicut & Suarez eruditè lib. 4. de *immunit. Eccleſ. cap. 9*; ut jam jus *Canonicum*, quod hanc exemptionem determinavit, complementum ſit juris *divini*. Hinc facilè Theologos & Jurisperitos conciliari, ſcribit Bellarminus: nam qui negant eſſe juris *divini*, id de expreſſo jure intelligunt; & qui affirmant, id dicunt, quod Theologi, qui ab exemplis, & Scripturæ testimonijs, & jure *naturali* deducunt. Et quantam tu hîc rerum moleſem ex confuſo cerebro verſas? ſi quid dignum agere velis *Superintendentis* & *Licentiatæ Theologia* nomine, ordine refelle Bellarminum, aut Suarez, aut alium aliquem Theologum. Imò diſcas primùm, quomodo illi ex Concilijs, ex Pontificum decretis, ex Patrum ſententijs, ex jure *Canonico* & *Civili*, ex rationibus evincant immunitatem Eccleſiaſticam; aut ſaltem oſtende, in quo Carolus Magnus huic juri deroget. Demum expone tuam, & Lutheranorum ſententiam, quæ non eſt alia opinor, quàm *Marsilijs* de Padua, *Janduni*, *Calvini*, & omnium hæreticorum, immunitatem Eccleſiæ proſcribentium: ut jam *mercenarij* ſitis, & *ſervi* civilium Magiſtratum, qui *liberi* in Eccleſia *filij* eſſe poteratis. Multum Lutherus libertati veſtræ conſuluit, & plus quàm ullus Pontifex, hoc uno duntaxat excepto, Quanquam dum uxores vobis permittit, non alia vos magnopere privilegia deſideratis.

Nunc quod reſtat, ex ipſis bonis Eccleſiæ, atque ex ipſo te *Carolo* Magno convincamus. Scribis, ſecundùm Canones Conciliorum, bona Eccleſiæ, oblationes, & redditus in quatuor partes fuiſſe diſpartitos; quorum prima Episcopis, ſecunda Clericis, tertia pauperibus, viduis, & virginibus egenis, quarta fabricæ, & ſacris ædificijs ſit adſcripta. Hæc bene, uti hæc in Concilio *Romano* à *Sylveſtro*, & *Gelaſio*, alijsque Pontificibus præſcripta ſunt. Quin teſte *Baronio*, nulla ſanctio tam frequens, atque iſta, iterata eſt. Idem reperias in *Capitulari Gregorij II. Pontificis c. 5, D. Bonifacio* commendatum. *tom. 17. Concil. Pariſienſ.* Inde paſſim ab *Aurelianenſi l. c. 5*, alijsque Concilijs receptum. Hanc quoque partitionem bonorum, legas à *Carolo Magno*, lib. 7. *Capitularium c. 290*, conſtitutam, & à *Ludovico Pio* lib. 4. *additionum c. 38*. probatam. Verùm ubi Episcopos, ubi Clericos apud vos, inter quos duæ partes diſtribuendæ? ubi virgines

virgines Deo consecratæ, quæ in partem pauperum veniunt? Nam, quod pro dote earum virginum, quæ matrimonio jungendæ erant, pars ex bonis Ecclesiæ tantum seposita fuerit, ut tu scribis, non reperio.

Sed nunc aliud multo dignius quæramus; Nimirum, quid sint bona Ecclesiæ? Hic si *Caroli Magni* iudicium audiamus, *Lib. statim primo Capitularium cap. 83.* pronuntiat: *Juxta Sanctorum Patrum traditionem novimus, res Ecclesiæ, vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum. Quæ non solum habita conservare, verum etiam multa Deo opulante conferre optamus.* Idem de his iudicium populi Christiani, in supplici libello ad *Carolum Magnum* pro Episcopis; *Scimus enim res Ecclesiæ Deo esse sacratas; scimus esse oblationes fidelium, & pretia peccatorum; scimus, si quis inde aufert, quid agit, nisi sacrilegum?* uti hæc *Ferdinandus Episcopus & Princeps* noster, in *Monumentis Paderbornensibus* etiam retulit. Multis hæc *tom. 20. Concil. Paris.* exponit supplicatio populi. Idem iudicium in *Concilio Aquisgranensi can. 116.* ubi iisdem verbis hoc statuitur. Ita jam ante passim hæc *D. Prosperi* sententia, legis instar & oraculi recepta ab Ecclesiis, quemadmodum & in variis Conciliis legitur.

Pergamus ultrà, quæramusque; an bona Ecclesiæ semel oblata, donatæque possint dividi, abalienari, transverti in profanum usum, & in possessiones sæcularium transire? nam ex quo novum Lutheri Evangelium sonuit, ac vi armisque per Saxoniam, & Germaniam invaluit, vidimus tot Episcopatus à *Carolo Magno* conditos, transisse in sæcularium Principum possessiones, ac demum in Principatus; vidimus tot collegia Canonicorum, profanis impleta hominibus; vidimus tot Cœnobia monachorum, tot sanctimonialium Monasteria, tot sacrarum Virginum Claustra, aut everfa, aut ejectis sacris hominibus, bona cessisse laicis. Quid verò *Carolus Magnus*, citato legis capite subjungit? *Statuimus, videlicet, ut neque nostris, neque filiorum, & Deo dispensante, successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, nullam penitus divisionem, aut jacturam patiantur.* Sed planius audiamus loquentem *Carolum, c. 31.* eodem libro: *Loca, quæ semel Deo consecrata sunt, ut monasteria sint, maneat perpetuo Monasteria; nec possint ultrà fieri sæcularium habitacula: Lib. 2. Capitularium c. 29,* severâ Imperatorum lege sancitur, ne bona Ecclesiæ, Xenodochiorum, Nosocomiorum, Orphanotrophiorum, Monasteriorum, Monachorum & San-

& Sanctimonialium, abalienentur: Tabellionem qui talia interdicta instrumenta conscripsit, perpetuo exilio tradi oportet; Magistratus, qui eadem instrumenta admiserunt, non solum Magistratu, sed dignitate etiam & facultatibus suis cedant. Idque ex Leonina constitutione se præscribere profitetur Carolus, lib. 5. Capitularium c. 119. Si quis Ecclesiasticam rem tenet, & admonitus iudicium declinaverit, quoad usque discussionem ventat, aut rem restituat Ecclesiasticam, à communione privetur. Eodem lib. c. 233. Nemini Regum, aut cuiquam hominum, in proprium liceat Monasterium tradere, vel commutare, vel quocunque commento vendere. Hoc etiam divina, & Apostolica, atque Canonica, sub anathematis poena, sanxit auctoritas. Vides, ut hæc Carolus M. etiam ad divinam, & Apostolicam legem referat? Lib. 6. c. 134. Ne cui liceat, vel facultates Ecclesijs, aut Monasterijs, vel Xenodochijs, pro quacunque elemosyna cum iustitia delegatas retentare, alienare, atque subtrahere: Quod si quis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum Canonum sententijs constrictus, ab Ecclesia liminibus excludatur, c. 84. Qui fidelium oblationes ab Ecclesijs, vel à jure Sacerdotum auferunt, vel ablatas accipiunt, non solum aliena vota disrumpunt, sed sacrilegium operantur: quia Ecclesie aliquid fraudare, vel auferre, sacrilegium à maioribus approbatur. Lib. eodem c. 295: Sacrilegi sunt Ecclesie prædones. Unde & in Concilio Agathensi XIII. cap. decretum habetur: Amico quicquam rapere, furtum est; Ecclesie verò fraudari, vel abstrahi surripique, sacrilegium. Lib. eodem c. 296: Ea quæ Domino offeruntur vel consecrantur, ad jus pertinent Sacerdotum; & sacrilegi sunt omnes, qui ea auferunt, vel in aliud transferunt. Lib. eodem c. 302, ex sententia D. Augustini & Hieronymi, Fures & sacrilegos pronuntiat, quotquot res Ecclesie diripiunt, vastant, invadunt, vexant. C. 305. Omnia quæ Domino offeruntur, procul dubio Domino consecrantur: non solum sacrificia, quæ à Sacerdotibus super altare Domino consecrantur, oblationes fidelium dicuntur; sed quæcunque ei à fidelibus offeruntur, sive in mancipijs, sive in agris, vineis, sylvis, pratis, aquis, aquarumque decursibus, libris, utensilibus, mobilibus & immobilibus, offeruntur. Hæc, deinde inquit, Regi Regum, & Domino dominantium auferre, alienare, subripere, vel vastare, sacrilegium est. Illud verò quod c. 321. præscribit Carolus, quàm non Christiani Imperatoris est? Omnibus, inquit, nos ipsos corrigentes, posterisque nostris exemplum dantes, generaliter interdicens: ut nullus laicus homo, Imperator vel Rex,

aut aliquis Praefectorum vel Comitum, seculari potestate fultus, sibi per violentiam rapiat, aut à nobis competere, vel quocumq; modo invadere presumat Monasterium, aut pradia, vel quascumq; res, de potestate Episcopi, vel Abbatis, aut Abbatisse; & incipiat ipse vice Abbatis regere, & habere sub se Monachos, & pecuniam possidere, quæ fuit Christi sanguine comparata. Talem hominem antiqui Patres nominabant raptorem, & sacrilegum, & homicidam pauperum, & lupum diaboli, intrantem in ovile Christi, & maxime anathematis vinculo damnandum, ante tribunal Christi. Hæc Carolus: atq; utinam hæc vocis tuba insonaret in omnium Saxonum aures, quando illis non ignotum, Saxoniam à Carolo M, conditis primis Episcopatibus, dotatis parochiarum Ecclesijs, institutis Canonorum collegijs, Monachorumq; cœnobijs, ad Christi fidem perductam esse. Eadem in selectis Caroli capitulis & tot Synodis Carolinis, & libro 7. Capitularium pari rigore decreta reperies. Obstitit enim fortissime Carolus, ne vel præfectis militiæ, vel Comitibus, vel Advocatis Episcoporum, quicquam permetteret ex bonis Ecclesiæ: aut si quid vellent obtinere, id ab Episcopis peterent, qui verum Ecclesiasticarum, in omnibus juxta sanctorum Canonum sanctiones, plenam semper habeant potestatem, ut discas ex cap. 188. lib. 7. Capitularium. His enim inhiantibus aliquando, & petentibus respondit in hæc verba: *Satius enim nobis est, regnum non habere terrenum, quam æternum perdere. Plus verò me credo Deum posse per Sanctorum suorum merita adjuvare, quam omnem militiam sacularem.* Digna profectò tanta Imperatore vox! Quæ utinam omnium Regum, & Principum aures personaret, & mentes conficiantq; penetraret, quibus regna & regio ante religionem. Nihil hinc attinet memorare execrationes adversus raptores bonorum ecclesiasticorum, quæ passim in diplomatis Cæsarum, & tabulis fundatorum, ab ipsis etiam SS. Episcopis adjectæ leguntur, provocando ad *Divinum judicium & vindictam*: Quales DD. Remigij, Ludgeri, Alfridi, aliorumq; sanctissimorum Episcoporum sunt. Quæ licet nunc contemnuntur, rideanturque, suum tamen æquissimum quandoque vindicem habebunt, qui exurgat, & iudicet causam suam.

Habes nunc mentem, & iudicium Caroli M. de bonis Ecclesiæ. Quid dicturū credis, si nunc Saxoniam ex vestro novo evangelio aspiceret deformatam? quid Ludovicum Pium, & omnes ex eâ familia ad Arnulphum, Imperatores & Reges? quid Ottonem M. & omnes ab eo Cæsares, Reges, Duces, Principes, Comites? tot Episcopatum, Collegiorum, Cœnobia-

A A A

rum

rum utriusque sexus fundatores? Quàm diversus nunc à Carolo M. religionis status aspectusque! Non ego *Principes* incuso, sed *novi* vestri *evangelij magistros*, qui hæc libera primùm fecerunt, ex quo Lutherus Principes primum dulcedine bonorum Ecclesiasticorum, Clerum & Sacerdotes concessis uxoribus, populum libertate vitæ cepit, & decepit.

Redi nunc mecum, à calce hujus libri, ad caput ejus, & recale quantam stragē, quantamq; ruinam heresis vestra, vel ex hoc uno controversig capite, de *Sacerdotio*, per Saxoniam Germaniamq; ediderit: nam postquā Lutherus *novum* illud *ministerium* verbi, abrogato *vero* religionis *Sacerdotio* introduxit, sublata est in Ecclesia vestra omnis potestas *Ordinis* & *Jurisdictionis sacræ*, simulq; sublatum est *verum* religionis *Sacrificium*, & immolationis hostia, omniaq; sacramenta, & gratiarū dona, quæ à potestate *Ordinis* & *Jurisdictionis sacræ* dependent, (ut proximo libro pluribus ostendemus:) sublata est cum *Jurisdictione*, vera quoq; potestas docendi, quæ in ordinariā missione consistit: & quod consequens est, à depravatis Ecclesiæ ministris, non aliud, quàm depravatum verbum Dei docetur; abrupta est Apostolica successio, sublata est Hierarchia Ecclesiæ, & pulcherrimus ille ac divinisissimus ordo administrandi Ecclesiā; sublatus est Clerus, & Cleri disciplina; sublata sunt privilegia Cleri, omnisque immunitas; sublata sunt bona Ecclesiæ, & in profanū usum conversa, turbata sunt collegia Sacerdotum; soluta Cœnobita religiosorum hominū; defraudati fundatores, totumq; Christi patrimonium dissipatum jacet inter manus laicorum hominum. *Μαρίαν ἐν οἴκῳ κυρίου κατέπνευαν* O qualem insaniam in domo Dei confixerunt! Verbo absolvam: ex quo sublatum Sacerdotium ex Ecclesia vestra, & à Luthero novum illud Ministeriū verbi introductum est, omnia sursum ac deorsum versa sunt; neque ipsum quidem Sacerdotij nomen relictum. Interim vobis Lutherus instaurator doctrinæ, restaurator disciplinæ, conditor Ecclesiæ vestræ. At misera Christi vinea! quam in hunc modum, & in hanc, quam diximus, vastitatem, exterminavit aper de sylva, & singularis ille ferus depastus est, psalm. 79. Illud interim certum habeas, quod Apostolico spiritu scripsit S. Cypri. Episcopus ac Martyr, lib. i. Epist. 48: *Unus Deus est, & Christus unus est, & Ecclesia & Cathedra una, supra Petram domini voce fundata; aliud altare constitui, aut Sacerdotium novum fieri, præter unum altare, & unum Sacerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit, spargit. Adulterium est, impiū est, sacrilegū est, quodcunq; humano fur ore constituitur, ut disposito divina violeatur.*

LIBER III.